

ΟΜΙΛΙΑ
ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ κ. ΜΕΛΙΤΩΝΟΣ
ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ
ΕΝ Τῷ ΙΕΡῶ ΝΑῶ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΒΕΝΕΤΙΑΣ, ΕΠΙ Τῆ 450ῆ
ΕΠΕΤΗΡΙΔΕΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΛΑΤΡΕΙΑΝ
(Βενετία, 16ῆς Ιουνίου 2024)

Ἄσσωμεν ἄσμα εὐχαριστήριον καὶ ἐόρτιον Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ἀδελφοί ἅγιοι Ποιμενάρχα τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μητροπόλεως τοῦ Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου κύριε Πολύκαρπε καὶ βοηθέ παρ' αὐτῷ

Ἐπίσκοπε Κρατείας κύριε Γεώργιε· ἐξοχωτάτη ἐκπρόσωπε τῆς ἐντίμου Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως Πρέσβυς κυρία Ἑλένη Σουρανῆ, μετὰ τῶν συνοδῶν σας· Πρόεδρε τῆς ἱστορικῆς καὶ εὐλογημένης Κοινότητος καὶ Ἀδελφότητος ταύτης Δρ. Δημήτριε Ζαφειρόπουλε· Γραμματεῦ τοῦ ἐνταῦθα λειτουργοῦντος ἐκ παλαιοῦ Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν κύριε Ἀναστάσιε Θεοφιλογιαννάκε· Ἐπίτιμε Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐν Βενετίᾳ κύριε Bruno Bernardi· Ἐλλογιμώτατοι κυρίαί καὶ κύριοι Πανεπιστημιακοὶ καθηγηταί

καὶ διδάσκαλοι καὶ ἅπαντες οἱ προσελθόντες εἰς τὴν ἐόρτιον λειτουργικὴν ταύτην σύναξιν· λαέ τοῦ Κυρίου περιούσιε, ζῶντες τε καὶ κεκοιμημένοι, οἱ ὅποιοι ἐπὶ τετρακόσια καὶ πενήκοντα χρόνια, συνεχίζετε μίαν παράδοσιν, καθαγιασθεῖσαν διὰ τῶν αἰώνων, ὡς ἄλλην θυσίαν εὐοσμον ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου Γένους. Ὡς γνωστόν, λόγῳ τῶν περισπασμῶν τῶν καιρῶν πολλοὶ ἡμέτεροι, ἐκλεκτὸν τμήμα, κατέφυγεν εἰς τὴν Γαληνοτάτην Βενετίαν. Οἱ χρόνοι δίσεκτοι καὶ αὐχμηροί. Τό Γένος ἐν δουλείᾳ. Φόβος καὶ τρόμος ἐπέπεσε καὶ διακατεῖχε τοὺς Ὁρθοδόξους Ρωμηοὺς τοῦ Βυζαντίου. Δεδιωγμένον τό ἡμέτερον Γένος, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, μετέφερεν ἐνταῦθα, ἐν Βενετίᾳ, καὶ ὄχι μόνον, ἀξίας ἀτιμήτους καὶ μνήμην καὶ μαρτυρίαν καὶ ζωὴν.

Ἄσσωμεν, λοιπόν, ἄσμα μνήμης ζωῆς, τῷ ἐν ἀρχῇ ὄντι Λόγῳ τοῦ Θεοῦ, τῷ σαρκί, κατὰ θεϊαν οἰκονομίαν, ἐλθόντι εἰς τὸν κόσμον, κηρύξαντι ζωὴν καὶ ἀλήθειαν καὶ σωτηρίαν καὶ «σημεῖοις καὶ τέρασι» ἐμπράκτως βεβαιώσαντι, παθόντι καὶ σταυρωθέντι, ἀναστάντι θεοπρεπῶς ἐκ νεκρῶν καὶ ἀναληφθέντι ἐν δόξῃ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ὁ Ὁποῖος Κύριος, τῆ Χάριτι Αὐτοῦ, ἐδόξασε τό Γένος τῶν Ἑλλήνων καὶ τό

έστεφάνωσε ἐν ΚΠόλει, ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ οἰκουμένη διὰ «ψυχῶν ζωσῶν» καὶ διὰ «τεράτων καὶ σημείων» μεγάλων, ὡς τῶν Ναῶν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, Εἰρήνης καὶ Δυναμείας ἐν τῇ Πόλει ἐξ ἧς κατέφυγον τό πρῶτον θεοφόροι πατέρες, λογάδες καὶ σοφοί, συνεχισταὶ συνεπεῖς τοῦ λαχόντος αὐτοῖς «κλήρου».

Ἰδιαιτέρως ᾄσωμεν αἶνον καὶ δόξαν τῷ Κυρίῳ τοῦ ἐλέους καὶ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ πάσης παρακλήσεως, τῷ δωρεοδότῃ Θεῷ, τῷ καταξιώσαντι, μεταξύ πολλῶν ἄλλων «θαυμάτων» καὶ δωρεῶν, τὴν ὀργάνωσιν ἀπ’ ἀρχῆς «ἐστίας Ἑλληνικῆς» ἐν Βενετία καὶ τὴν σὺν τῷ χρόνῳ, πρὸ 450 ἀκριβῶς ἐτῶν, ἀποπεράτωσιν τοῦ Ἱεροῦ τούτου Ναοῦ τοῦ «γενναίου μάρτυρος» Γεωργίου, τοῦ φημιζομένου ὡς τοῦ «καταφυγίου» «τῶν Ἑλλήνων τῆς Βενετίας», ὁ ὁποῖος ἐδωροφόρησεν ἀληθῶς νίκας καὶ τρόπαια καὶ συνεπορεύθη μετὰ τῶν Ὁμογενῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν καθ’ ὅλην ταύτην τὴν μακρὰν καὶ νεφελώδη περίοδον ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ἀθλήσεως ὑπὲρ τῆς ἀμωμήτου Ὁρθοδόξου Πίστεως καὶ τῆς ταυτότητος τοῦ Γένους καὶ διετήρησε τὴν δᾶδα ἀκοίμητον ἐν πίστει, ἐν ἐλπίδι, ἐν προσδοκίᾳ, ἐν μέσῳ πολλῶν συμπληγάδων, ἅς γνωρίζει μόνον ὁ «ἐτάζων καρδίας καὶ νεφρούς»¹ Κύριος.

Ἀληθῶς, εὐχαριστοῦμεν τῷ Κυρίῳ τῆς δόξης, ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος καὶ ἡ Μήτηρ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, τοὺς ὁποῖους ἔχω τό προνόμιον νὰ ἐκπροσωπῶ κατὰ τὴν ἱστορικὴν ταύτην στιγμήν καὶ νὰ μεταφέρω πᾶσιν ὑμῖν τὰς εὐχὰς καὶ τὴν εὐλογίαν καὶ τὸν χαιρετισμὸν των, καὶ πάντες ἡμεῖς οἱ εἰς «τά τέλη τῶν αἰώνων» καταξιωθέντες φθάσαι τὴν ὥραν ταύτην τὴν ἱεράν καὶ ἱστορικὴν μνημοσύνης καὶ τιμῆς, διὰ τὸν ἄθλον τὸν ὁποῖον ἠυδόκησε «τῷ θείῳ

¹ Ψαλμ. 7,10.

φέγγει» Αυτόυ νά διανύσωσιν οί αοίδιμοι Μητροπολίται Φιλαδελφείας από τοϋ κλεινοϋ Γαβριήλ τοϋ Σεβήρου μέχρι καί τοϋ «τερατουργοϋ» Γερασίμου Ζυγούρα, οί πολλοί άνώνυμοι καί άγνωστοι, έπιφανείς καί άφανείς Έλληνες τής Βενετίας, πάντες όμως πιστοί εις τήν άξίαν τοϋ Γένους τής Οίκουμένης, ήτοι τοϋ Γένους τών Ρωμαίων καί Έλλήνων τής Κωνσταντινουπόλεως-Νέας Ρώμης.

Πάντες οί συντηρήσαντες τήν άξίαν κεκοιμημένοι πατέρες καί άδελφοί μας, ών αι ψυχαί καί τά κατορθώματα «έν χερσί Θεοϋ ζώντος», καί ήμείς οί περιλειπόμενοι συνεχίζοντες έν τώ σταδίω τό κατά δύναμιν καί χάριν θείαν τόν άγώνα, συνελθόντες σήμερον «εύφημοϋμεν» αυτούς όμοϋ μετά Γεωργίου τοϋ Μεγαλομάρτυρος έν τώ πανσέπτω, μεγαλειώδει καί ιστορικῶ τούτῳ Ναῶ του· τούς άνευφημοϋμεν, διότι τροπαιοφόρος «τόν δρόμον έτέλεσαν, τήν πίστιν έτήρησαν καί έδέξαντο έκ Θεοϋ τόν τής νίκης στέφανον». Πάντες δέ «έναντίοις άνάλωτοι» άνήγειρον τό «μεγαλεΐον» τοϋτο, τόν Ίερόν τοϋτον Ναόν, κατά τήν ρήσιν Ίωακείμ τοϋ Γ', τό Φλαγγιανόν Έλληνομουσεΐον καί Φροντιστήριον τών Έλληνικῶν Γραμμάτων, τό σημερινόν πράξει συνεχίζον τήν παράδοσιν εκείνων υπό τάς ένεστώσας βεβαίως συνθήκας, Έλληνικόν Ίνστιτούτον Βυζαντινῶν καί Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν, τό ένταϋθα έδρεϋον καί υπό τήν προστασίαν τοϋ Έλληνικοϋ Κράτους τελοϋν. Ώσαύτως, Ίδρυσεν ή Άδελφότης νοσοκομεΐον, «τό Νοσοκομεΐον τών Πτωχῶν», διά τήν περίθαλψιν άπόρων Ρωμηῶν κατοίκων τής Βενετίας καί ναυτικῶν καταπλεόντων εις τόν λιμένα αύτής, τό όποϊον έλειτούργησεν από τοϋ 1678 μέχρι τών άρχῶν τοϋ 20^{οϋ} αϊώνος.

Κυρίως όμως διότι «έπί αϊῶνας πολλούς νύκτα καί ήμέραν οϋκ έπαύσαντο μετά δακρύων» πολλῶν άγωνιζόμενοι υπέρ τής διατηρήσεως διαχρονικῶς, εις τόν αϊῶνα δηλαδή, τών έν τῇ καθ' ήμᾶς Άνατολῇ βιωμάτων καί γεγονότων, άτινα καί έφύλαξαν ως "κόρην όφθαλμοϋ", χάρις εις τούς ένταϋθα πεμφθέντας καί μεγαλοργήσαντας προκατόχους καί τής ταπεινότητός μου Μητροπολίτας Φιλαδελφείας καί πολλούς λογάδας καί διδασκάλους, μεταξύ τών όποίων, έπιτραπήτω ή άναφορά μόνον τοϋ όνόματος Βαρθολομαίου τοϋ Ίμβρίου καί Κουτλουμουσιανοϋ, τοϋ καί έντεϋθεν διελθόντος καί καταλιπόντος στίγματα άνεξίτηλα όχι μόνον εις τόν παρόντα «αϊῶνα τόν άπατεῶνα», αλλά ιδίως εις τήν ιστορικήν μνήμην ως προσφοράν καί θυσίαν εύάρεστον Κυρίῳ καί πᾶσι τοῖς Όρθοδόξοις διά τής έντεϋθεν άρξαμένης υπ'αϋτοϋ διορθώσεως τών λειτουργικῶν βιβλίων τής Άγίας Όρθοδόξου κατ' Άνατολάς Έκκλησίας.

Προσέτι, έκ τής χορείας τών Ρωμηῶν λογίων τών διαπρεψάντων έν Βενετία άναφέρονται ένδεικτικῶς Μᾶρκος ό Μουσοϋρος, σπουδαῖος καθηγητής φιλόλογος καί έκδότης τοϋ 16^{οϋ} αϊώνος, Μάξιμος ό Μαργούνιος, κραταιός λόγιος, θεολόγος καί διδάσκαλος, υπό τοϋ όποίου έδιδάχθη έν Βενετία τήν έλληνικήν, λατινικήν καί ιταλικήν ως καί τήν θεολογίαν ό μετέπειτα Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Άγιος Κύριλλος Λούκαρις (1572-1638). Εις τήν κοινοτικήν σχολήν Βενετίας έδίδαξεν, έπίσης, Θεόφιλος ό Κορυδαλλεύς, εις τόν όποϊον άνετέθη υπό τοϋ προμνημονευθέντος Πατριάρχου Κυρίλλου Λούκαρεως ή διεϋθυνσις τής Πατριαρχικῆς Άκαδημίας, ήτις επί τής διευθύνσεώς του έγνώρισεν άνθησιν, λαβοϋσα πανεπιστημιακόν χαρακτήρα διά τοϋ άναμορφωθέντος προγράμματος σπουδῶν. Σημειωθήτω, τέλος, ότι τό πρῶτον

έντυπον βιβλίον τοῦ περιφήμου ἐν Βενετία Τυπογραφείου τοῦ Ἄλδου Μανουτίου, ἐν ἔτει 1494, εἶναι ἡ γραμματικὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἔργον τοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ἰταλίαν καταφυγόντος μετὰ τὴν Ἄλωσιν λογίου Κωνσταντίνου Λάσκαρι. Ἐν τῷ αὐτῷ πλασίῳ ἄς μὴ λησμονῆται ὅτι ἡ Βενετία ἀπετέλει τὸ κέντρον τῆς ἑλληνικῆς ἐκδοτικῆς παραγωγῆς, ἐνθα ἐμεγαλουργήσαν τὰ τυπογραφεῖα Ἑλλήνων, ὡς τῶν Ἡπειρωτῶν Νικολάου Γλυκύ (17^{ος} αἰ.), Νικολάου Σάρου (τέλη 17^{ου} αἰ.) καὶ Δημητρίου Θεοδοσίου (18^{ος} αἰ.). Ὅμως, οἱ ἐν Βενετία διαβιοῦντες Ἕλληνες δὲν ἐλησμόνησαν τὴν χειμαζομένην πατρίαν γῆν. Δείγματος χάριν, ἀναφέρονται ἐν ἐπαίνοις οἱ εὐποροὶ ἔμποροὶ ἀδελφοὶ Μουρούτση, οἱ ὁποῖοι, τὸν 18^{ον} αἰῶνα, ἴδρυσαν εἰς Ἰωάννινα περιφημον ἀνωτέραν σχολὴν, τὴν διεύθυνσιν τῆς ὁποίας ἀνέθεντο εἰς τὸν πολὺν Εὐγένιον Βούλγαριν.

***

Ἀδελφοί μου,

Ἡ ἱστορία ἡ θύραθεν εἶναι μία περιπέτεια, ἔκθεσις ἀπλῶν γεγονότων συμβαινόντων καθ' ἡμέραν ἐν τῇ πορείᾳ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐξ ἑτέρου, ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία δὲν εἶναι ἀπλῶς ἀναφορὰ γεγονότων, ἐνίστε ὅχι ἀντικειμενικῶς, καὶ παράδοσις εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. Εἶναι ἐν τῇ πραγματικότητι γνόφος, ἔλεος, χάρις, μυστήριον, ζωὴ, σωτηρία.

Ἐπιχειρῶν, ὡς ἐκ τούτου, κανεῖς, νὰ ὁμιλήσῃ περὶ ἱστορικῆς τινος ἐπετείου, καὶ μάλιστα ἱστάμενος ἐν τόπῳ ὅπου βέβηλοι πόδες οὐκ ἐπάτησαν καὶ χεῖρες χοϊκαὶ οὐκ ἐψηλάφησαν, καταλαμβάνεται ὑπὸ δέους πρὸς σύλληψιν γεγονότων καὶ μαρτυρίαν τῶν ὅσων ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος, ἡ ἱστορικὴ ἐν τῇ Γαληνοτάτῃ Βενετία Ἑλληνικὴ παροικία, εἰργάσαντο ὡς μαρτυρίαν 450 ἐτῶν ζωῆς τοῦ Ναοῦ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀδελφότητος τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῶν ἐν Βενετία Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων.

Πολλῶ μᾶλλον νὰ ἐκθέσῃ ὁ πένης ὄχι μόνον τοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ τῆς ἱστορίας, ἐνώπιον τῆς ὀμηγύρεώς σας ταπεινῶς ἱστάμενος ἐλάχιστος Ἱεράρχης τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας, πεμφθεὶς εἰς πανηγυρισμὸν μαζί σας ἐπετείου σεπτῆς καὶ ἱστορικῆς. Τί θὰ ἠδυνάμην νὰ προσθέσω ὁ ἐλάχιστος καὶ μόνον κατὰ χάριν Θεοῦ διάδοχος κλεινῶν προκατόχων μου Μητροπολιτῶν Φιλαδελφείας, διακονησάντων ἐνταῦθα; Ἰδίως πῶς νὰ ὁμιλήσῃ καὶ τί νὰ εἴπῃ εἰς Ἰμβριος τὴν καταγωγὴν ἀδελφός μμνησκόμενος τῆς σοφίας τῶν λόγων ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου τοῦ ἱεροῦ Βαρθολομαίου τοῦ Ἰμβρίου; Ἀσφαλῶς ἡ σιγὴ θὰ ἦτο προτιμωτέρα καὶ ἐπιβαλλομένη. Ἡ σιωπηλὴ δέησις θὰ ἤρκει. Ὅμως ἡ τιμωμένη ἐπέτειος ἐπιβάλλει ὀλίγους λόγους εὐχαριστίας καὶ ἐγκωμίων. Εὐχαριστίαν ἀναγνωρίσεως καὶ ἐγκώμιον ἀρετῆς.

Ἰστάμεθα, λοιπόν, ἅπαντες ἐν τόπῳ ἀγίῳ καὶ ἐν χρόνῳ ἀπεράντῳ, ἱεουργοῦντες τὸ ἐνταῦθα «γεώργιον» τοῦ κάλλους καὶ τῆς εὐπρεπείας, τὸ «στεφάνοις τῆς νίκης διαπρέψαν εἰς αἰῶνας». Καὶ τὸ ἱεουργοῦμεν τιμῶντες καὶ μμνησκόμενοι τῶν σήμερον τιμωμένων Ἁγίων Πατέρων τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου, μεταξύ τῶν ὁποίων διακρίνονται αἱ ἱεραὶ μορφαὶ τῶν Κωνσταντινουπόλεως Ἀλεξάνδρου, Ἀντιοχείας Εὐσταθίου, Ἀλεξανδρείας

Ἀλεξάνδρου, Κορδούης Ὀσίου, Τριμυθοῦντος Σπυρίδωνος, Φιλαδελφείας Ἐτοιμασίου, Μύρων Νικολάου καί τοῦ μετέπειτα Ἀλεξανδρείας Διακόνου Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου.

Ἱερουργοῦμεν τό «γεώργιον» τῶν πολλῶν ἡμετέρων ἐν Βενετία, οἱ ὅποιοι ὑπέρ τῶν πέντε αἰῶνων «τῷ τῆς πίστεως θώρακι καί ἀσπίδι τῆς χάριτος καί Σταυροῦ τῷ δόρατι», ὡς ἄλλοι «ἀστέρες πολύφωτοι», ὥσπερ «ἥλιος λάμπαντες» ἐν νυξί ἀσελήνοις καί οἴστροις ἀγώνων εὐκλεῶν θυσίας καί κενώσεως, κατῶρθωσαν ὄχι μόνον νά διατηρήσουν, ἀλλά καί νά διαφυλάξουν, νά συντηρήσουν καί νά παραδώσουν τήν ἥν ἠροτρίωσαν καί ἐκαλλιέργησαν «κεχερωμένην γῆν», ὅταν ἐπέστη ὁ ταχθεῖς ὑπό τοῦ Κυρίου χρόνος, ἀμόλυντον, ὡς «πολύτιμον μαργαρίτην» καί «λίθον αὐγάζοντα», «στεφηφόρον καί ἀκμαιοτάτην», τήν γῆν τήν Ὁρθόδοξον καί Ρωμαϊκήν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ζῶμεν καί κινούμεθα καί τιθέμεθα «λιθάρια», ἀπλᾶ καί ἀνάξια ἴσως τῆς πατρογονικῆς κληρουχίας, εἰσερχόμενοι εἰς τόν κόπον καί τόν γνόφον ἐκείνων, ἵνα τό «κράτιστον ὄνομα καί πρᾶγμα» συνεχίσωμεν κραταιοῦντες τό ἐφ' ἡμῖν. Δηλαδή, τήν Ἁγίαν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἥς ἠγούμενος καί προστάτης τυγχάνει δι' ἀποφάσεων Ἁγίων καί Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί διά μαρτυρίας καί μαρτυρικῆς προσφορᾶς, ἀείποτε καταξιωμένης καί δεδοξασμένης, ὁ Οἰκουμενικός Θρόνος· καί τό «καύχημα καί τήν ὑπερηφάνειαν, τό σέμνωμα καί τόν πολιτισμόν τῆς οἰκουμένης», τό ἡμέτερον Γένος, διά νά ἐπαναλάβω τό ἀπόφθεγμα Βαρθολομαίου τοῦ Κουτλουμουσιανοῦ πρὸς τόν τότε Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννην Καποδίστριαν.

***

Σεβασμιώτατε, Πατέρες, Ἐξοχωτάτη καί ἀδελφοί,

Ἡ Κοινότης τῶν ἐν Βενετία Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων εἶναι ἡ πρώτη τῶν ἐν τῇ Διασπορᾷ Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία συνήθροισε περὶ αὐτήν τά συντρίμματα τῆς Ἀλώσεως καί διωκεῖτό ποτε ὑπό τῶν Μητροπολιτῶν Φιλαδελφείας· ὑπῆρξεν οἰονεῖ Σταυροπήγιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου αὐτοδιοίκητον ὑπό τήν «ψιλήν προστασίαν» ἀπό τοῦ ἔτους 1901 καί ἐξῆς τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων καί ἐν συνεχείᾳ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας «διά πᾶν ἐνδεχόμενον ἐν τῷ μέλλοντι...»².

Θά ἠδύνατο δέ νά λεχθῆ ἐπιγραμματικῶς ὅτι ἡ Ἀδελφότης αὕτη τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς Βενετίας «ζωηρά ἐπί αἰῶνας ἐξεδήλωσε φρονήματα τιμιώτερα χρυσοῦ καί πολυτίμων λίθων, εὐσεβείας ὀρθοδόξου, φιλογενείας ἀγνῆς, ἀφοσιώσεως ἐνθουσιώδους πρὸς τήν Ἐκκλησίαν καί τό Γένος, ἀδιασείστου ἐμμονῆς εἰς τήν πατρῶαν θρησκείαν, γλῶσσαν, ἥθη, ἔθιμα καί ἐκκλησιαστικάς καί ὁμογενειακάς παραδόσεις» .

Ἡ ἱστορική ὁδοιπορία τῆς Κοινότητος ἐν στενῷ δεσμῷ καί ἐξαρτήσῃ ἀπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί ἡ εὐρυτέρα προσφορά καί ἐκπαίδευσις τῶν ἐκάστοτε βλαστῶν καί μελῶν τῆς Κοινότητος μέ «τά ἀκραιφνῆ Ὁρθόδοξα Βυζαντινά νάματα», ἐξόχως τιμοῦν τήν ἱεράν μνήμην τῶν πατέρων καί προπατόρων σας, ὧν

---

² Κῶδ. Β' 55, § 15, 18 Αὐγούστου 1907, σελ. 810-812.

εὐλαβῶς καί σήμερον ἀκολουθεῖτε, Σεβασμιώτατε καί μέλη τῆς Κοινότητος, τήν ἐρίτιμον κληροδοσίαν, ἐφ' ᾧ καί ἀπονέμεται πᾶσιν ὑμῖν ὁ δίκαιος ἔπαινος καί ἡ εὐαρέσκεια καί ἡ ἱκανοποίησις καί τῆς Μητρός Ἐκκλησίας καί τοῦ σεπτοῦ Προκαθημένου αὐτῆς, πέποιθα δέ καί τῆς ἐντίμου Ἑλληνικῆς Πολιτείας καί Κυβερνήσεως τῆς ἐκπροσωπούμενης κατά τήν σεμνήν, καταनुκτικήν καί φόρου τιμῆς ἐκδηλωτικήν ἐπέτειον ταύτην ὑπό ἐπιλέκτων ἐκπροσώπων.

***

Θά ἦτο ὅμως ἀσφαλῶς παράλειψις, ἐάν δέν ἔκανε ἀναφοράν ὁ ὁμιλῶν εἰς τόν καί ἐνταῦθα διακονήσαντα καί καταλιπόντα στίγματα ἰδιαίτερα κλεινόν διδάσκαλον τοῦ Γένους Βαρθολομαῖον τόν Κουτλουμουσιανόν, τόν ἐξ Ἰμβρου ἔλκοντα τήν καταγωγήν καί τήν μικράν καί ἄσημον ταύτην νῆσον μεγαλύναντα καί καταξιώσαντα ἱστορικῶς καί πνευματικῶς, καί ὁ ὁποῖος προσκληθεῖς τήν δεκαετίαν τοῦ 1830 ὑπό τῆς ἡμετέρας Κοινότητος ὡς «πνευματικός προϊστάμενος καί ἱεροκῆρυξ καί διδάσκαλος ἐν τῷ τοῦ ἀοιδίου Φλαγγίνη Ἑλληνομουσεῖω» ἐπετέλεσεν ἀληθῶς ἔργον καταξιώσαν καί ἀναδειξάν τήν μακράν προσφοράν τῆς Ἀδελφότητος.

Συγχρόνως ἐδῶ ὁ ἀοίδιμος ἱερός Βαρθολομαῖος ἄρχεται καί διορθῶν καί δημοσιεύων τάς ἐκκλησιαστικάς βίβλους, γεγονός ὄπερ μοναδικόν καί ἰδιαίτερας σημασίας. Σημειοῦται ἐν τοῖς δέλτοις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἡ ἀπόφανσις τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ ΣΤ': «Ἐπειτα τίς ἀγνοεῖ τάς Γραμματικάς, τὰ Ὁρολόγια, τάς Συνόψεις, τὰ Προσευχητάρια καί λοιπά ὅσα κατά καιρούς ἐδημοσίευσεν καί πρό πάντων τόν ἄθλον τῶν 12 μηνῶν, ἔργον ἡράκλειον ἀληθῶς καί μόνον τῆς ἐκείνου φιλοπονίας ἀντάξιον».

***

Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ἀπ' ἀρχῆς καί ἐπί δεκαεπτὰ καί πλέον αἰῶνας μεμαρτυρημένως καί ἀποδεδειγμένως βιωματικῶς καί ἐμπειρικῶς εἶναι τό Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ σωστική Κιβωτός τοῦ εὐσεβοῦς Γένους μας, ἡ μήτρα τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων καί τῆς ἡμετέρας παιδείας, τήν ὁποίαν διέσωσεν ἀνά τήν δαιδαλώδη πορείαν τῆς ἱστορίας καί τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων. Καί τό ἐπέτυχεν καί τό ἐπιτυγχάνει μόνον Θεῖα Χάριτι καί εὐδοκίᾳ καί εὐλογίαις τοῦ «κάποιου Ἀοράτου πού κάνει κουμάντο καί ὁδηγεῖ τά πάντα εἰς ἀγαθόν τέλος». Ὁ Οἰκουμενικός Θρόνος ὁμιλῶν, κυρίως ὅμως «σιωπῶν διατυπώνει», διασώζει «τά ἄρρητα»³.

Ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ' γράφων πρὸς τόν μακαριστόν Λεωνίδα Γιαννιώτην, Πρόεδρον τότε τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἐν Βενετίᾳ Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος, ἀπό τοῦ Κέντρου τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐχαρακτήριζε τό ἱερόν σκῆνωμα τοῦτον «στῦλον τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας τήν δουλείαν τοῦ Γένους ἀνακουφίσαντα». Καί προσθέτει ὁ ὁμιλῶν Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, στύλος τῆς ἡμετέρας παιδείας καί σωστική τοῦ «δράματος τοῦ Γένους», ἡ Ἀδελφότης τῆς

---

³ Ἀρχιμ. Βασιλείου Γοντικᾶκη, *Ἀποτυπώματα*, ἔκδ. ἱ. Μονή Ἰβήρων, σελ. 146.

Βενετίας, ως γράφει Βαρθολομαῖος Κουτλουμουσιανός πρὸς τὸν γνωστὸν Ἀνδρέαν Μουστοξύδη καὶ τὸν σύγχρονον καὶ φίλον του Ὅσιον Νικόδημον τὸν Ἁγιορείτην.

Ἄξιον καὶ δίκαιον, λοιπὸν, κατὰ τὴν παροῦσαν ἱστορικὴν στιγμήν, ὅσιον καὶ ἐπιβεβλημένον εἶναι νά μὴ «ἀφήσουμε στήν σιωπή τούς ἥρωες τῆς ἀρετῆς»⁴. Τὴν ἀρετὴν τῶν προπατόρων καὶ πατέρων τῆς Κοινότητος, τῶν ἐκ Βυζαντίου καταφυγόντων ἐνταῦθα καὶ καταστάντων γηγενῶν πολιτῶν ὄχι μόνον τῆς Γαληνοτάτης, ἀλλὰ τοῦ Γένους ὀλοκλήρου.

Ἄλλωστε, κατὰ τὴν Πατερικὴν ρῆσιν, «ἀγάπην δείκνυσι τό ἐγκωμιάζειν» καὶ «ἡ ἀγάπη συγκροτεῖ τὴν ἀρετὴν»⁵. Οἱ ἐν Βενετίᾳ Ρωμηοὶ διαχρονικὰ αὐτῆς τῆς ἀρετῆς ἐγένοντο ἐρασταὶ καὶ ἀπέδειξαν ὅτι «σκληρὰ ἡ ἀρετὴ ἀλλὰ μέγας ὁ μισθός», διότι «ἀρχὴ καὶ τέλος τῆς ἀρετῆς ἡ ἀγάπη· ταύτην ἔχει ρίζαν, ταύτην ὑπόθεσιν, ταύτην μαρτυρίαν»⁶. Ἀκόμη, ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας δουλείας καὶ ἐλευθερίας ἐν ἧ «Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε»⁷, «νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαύσατο (ἡ Κοινότης αὕτη) μετὰ δακρύων νουθετοῦσα»⁸ καὶ στηρίζουσα τὴν ἰκμάδα τοῦ Γένους καὶ μεταδίδουσα πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως τὰ ἐπιχειρηθέντα ὑπὸ τινων ἵνα σβυσθῶσι πολλὰ φῶτα καὶ τὴν κληρονομίαν μας.

Σήμερον, ἐγκωμιάζοντες, παρατιθέμεθα τὴν Κοινότητα τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων τῆς Βενετίας καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Ἰνστιτούτον Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν καὶ τὴν ἐφεξῆς πορείαν των τῇ πρεσβείᾳ τοῦ Μεγάλου προστάτου της Τροπαιοφόρου Ἁγίου καὶ «τῷ λόγῳ τῆς Χάριτος τοῦ Κυρίου, τῷ δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι»⁹, εἰς διακονίαν τῆς «βουλῆς τοῦ Θεοῦ»

Ταῦτα λαλῶ, ὁ ταπεινὸς διάδοχος τῶν ἐνταῦθα ἀκμασάντων πολιτῶν Μητροπολιτῶν Φιλαδελφείας ἀπὸ τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ σεπτοῦ Προκαθημένου του καὶ εὐχομαι νά ἔχετε πάντοτε οἱ ἐνταῦθα διακονοῦντες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, μέ ἐπὶ κεφαλῆς τὴν Σεβασμιότητά σου, ἅγιε Ἰταλίας, τὴν χαρὰν πεπληρωμένην καὶ νά δοκιμάζετε «στό σύντομο ταξίδι τῆς ζωῆς», τὴν «αἰωνιότητα τῆς ἀγάπης»¹⁰, τῆς ἀρετῆς, τῆς διακονίας, τῆς προσφορᾶς πρὸς τὰ ἡμέτερα ὅσια καὶ ἱερά. Ἀμήν.

---

⁴ Πρβλ. Γρηγορίου Θεολόγου, *Λόγος ΚΑ' Εἰς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας*, P.G. 35, 1088.

⁵ Πρβλ. Ἰωάννου Χρυσόστομου, *Εἰς Κολοσσαεῖς ΙΒ'*, P.G. 62, 381.

⁶ Πρβλ. Ἰωάννου Χρυσόστομου, *Εἰς Ρωμαίους ΙΔ'*, P.G. 60, 619.

⁷ Γαλ. 5,1.

⁸ Πρβλ. Πράξ. 20,31.

⁹ Πρβλ. Πράξ. 20,32.

¹⁰ *Αποτυπώματα*, σελ. 158.